

ALGIS KUKLYS KAZACHAS

Tuo metu dirbau redakcijoje, kai vieną rytą mane pakvietė redaktorius, atkišo moters skundą, kurį nedelsiant turėjau išaiškinti ir paruošti straipsnį. Kadangi redakcijoje dirbau neseniai, tai redaktorius į mane pakėlė akinius ir abejingai paklausė, ar sugebėsiu iš to ką padaryti, o aš nemokėjau jam atsakyti, tad linktelėjau galvą, lyg būčiau koks penktokas. Na, žiūrėk, sumurmėjo redaktorius, kuriam niekaip neįtikdavau: tai nuotraukas sumaišydavau, pavardes arba skaičius, o kartą vietoj eilutės „informacinė programa „LAIKAS“, įrašiau „informacinė laida „UŽDAINUOKIME, DRAUGAI!“ Tuomet pamėlusiu veidu jis mane įspėjo – tu, Jonai, man uždainuosi...

Taigi buvau tikras šubertas. Tuosyk, susipažinęs su anuo moters skundu, pasiryžau išaiškinti tą sukčių, kuris, turėdamas korespondento pažymėjimą, atėjo į moters butą. Ten paslaptینگai ištarė, kad jos vaikas pateko į policijos nemalonę, bet jis, jeigu moteris užmokės, apie tai nerašys į laikraštį. Ji išsigandusi davė „korespondentui“ šimtą litų, o paskui suabejojo, ar kalbėjo būtent su korespondentu, nes ant tarnybinio pažymėjimo nematė nuotraukos, o pats vyriškis atrodė tamsaus gymio, siauromis akimis, tad labiau panašus į kazachą, toks liesas, ilgomis kojomis, o eidamas nelankstė dešinės kojos. Todėl ji atnešė skundą redakcijai, kad iš redaktoriaus lūpų sužinotų, ar čia dirba toks „korespondentas“. Redaktorius išsprogino akis, tačiau tuoj nuramino moterį žadėdamas išsiaiškinti, o man teko būti Šerlochu Holmsu, tuo garsiuoju sekliu dėl to, nes redakcijos veteranas Petras susirgo, o kiti buvo užsiėmę savo kasdieniais darbais. Tai dabar korespondentai turi specializacijas: vieni rašo teisėsaugos klausimais, kiti – kultūros, o tuomet rašėme apie viską – nuo transporto iki aborto. Todėl geri žurnalistai niekada nesimėtė, jie buvo universalūs.

Ką gi, išslinkau iš redakcijos susirūpinęs ir kol suradau tos moters namus, prakeikiau save, jog pasirinkau tokią idiotišką specialybę, lyg nebūtų ramesnių darbų.

Moteris atidžiai apžiūrėjo mano tarnybinį pažymėjimą, o paskui pasiteiravo, ką aš gersiu – arbatą ar kavą? Nesvarbu, atsainiai atsakiau, nes mieliau būčiau išgėręs penkiasdešimt gramų konjako, kad nusiraminičiau.

Ją pakalbinęs ir užsirašęs pastabas, vėl atsidūriau lauke keikdamas save paskutiniaisiais žodžiais ir svarstydamas kur eiti. Ir staiga pagalvojau: jeigu tas sukčius toks drąsus, vadinasi, tai – ne mėgėjas, bet profesionalas, o tokius pažįsta kiti profesionalai – policininkai.

Policijos komisaras, labai panašus į boksininką Šociką, tiesiai pasakė, jog šitą „veikėją“ žino, jis esąs itin gudrus ir puikiai išmano Baudžiamąjį kodeksą. Paskui padavė jo bylą, kurią varčiau komisaro akivaizdoje. Ir ko čia tik nebuvo...

Žmonės jį vadino „Kazachu“, nes jo veido bruožai atrodė egzotiški. Šitas sukčius, pavogęs vienos bobutės baltą ožką, ją nudažė juodai ir pardavė tai pačiai moterėlei. Kita liudininkė rašė, kad nuvykusi į Druskininkus, Kazachą pamatė su gydytojo chalatu, kuris, neva, savo privačiame kabinete priiminėjo moteris, nes vaizdavo akušerį. Kadangi moteris atpažino „akušerį“, tai šiam teko skubiai uždaryti savo kabinetą ir nešdintis iš Druskininkų.

Ir kokių tik istorijų jis nesugalvojo. Tikras genijus...

Kai bylą atidaviau komisarui, šis nusistebėjo, kodėl anoji nuskriausta moteris neatėjo su skundu į komisariatą. Gal nepasitiki jūsų įstaiga, pagalvojau, bet nieko jam nesakęs, uždariau kabineto duris neužmiršdamas padėkoti už suteiktą informaciją.

Tą pačią dieną sukurpiau skystą straipsnelį ir jį padėjau ant redaktoriaus stalo. Jis šnypstė, paskui nosine ilgai valė akinių stiklus ir, paėmęs rašiklį, mano straipsnio pabaigoje įrašė sakinį, kad žmonės, susidūrę su minėtu „korespondentu“, nedelsdami praneštų policijai. Gerai, atsiduso redaktorius ir tai buvo pirmas pagyrimas, kurį išgirdau iš jo lūpų.

Pakylėta nuotaika išmoviau iš kabineto ir nežinojau ką daryti – sugrįžti prie savo rašomojo stalo ar paskambinti bičiuliui, kuris dirbo netoli redakcijos, kad užsuktume į kavinę.

Taip ir atsitiko: aš ir mano bičiulis Justas gėrėme kavą, klausėmės muzikos ir dairėmės į dailesnes merginas. Būtume jas pakvietę atsistėti, bet abu gyvenome iš kuklių uždarbių, todėl „erelių“ nevaidinome. Justas prasitarė, jog iš vieno tipo nusipirko šūdiną mobilųjį telefoną, kurį mielai sudaužytų į sieną. O kaip tas vyrukas atrodė, atsainiai jo paklausiau. Na, toks aukštas, liesas, nevaldantis dešinės kojos, man paliko savo vizitinę, suvapėjo bičiulis.

Ant vizitinės išvydau vardą, pavardę bei mobilaus telefono numerį, tačiau, kai jį surinkau, niekas neatsiliepė. Tuomet nenoromis šyptelėjau sakydamas Justui, kad ir jį apšovė Kazachas. Iš pradžių jis nepatikėjo mano pasakojimu, bet vėliau išvydau bičiulio akyse tylų pritarimą.

Po mano publikacijos laikraštyje policija bei redakcija gavo ne vieną skundą apie Kazacho žygdarbius. Bet, pasirodo, jog laikraštį skaitė ir anas veikėjas, nes kurį laiką dingio iš mūsų miesto ir daugiau apie jo darbus nieko negirdėjau. Bet, aišku, Kazachas nepoilsiaavo, o darbavosi kitur, lyg būtų koks revoliucionierius. Aš taip pat negalvoju, kad vėliau pamatysiu Kazacho figūrą mūsų miesto gatvėse.

*

Tą vasaros šeštadienį atostogavau: pasiėmiau sulčių, kavos ir, atsisėdęs lauke prie staliuko, lėtai sklaidžiau laikraštį ieškodamas ko nors pikantiško. Ką rašo spauda, staiga išgirdau klausimą ir, kai pakėliau akis, išvydau Kazachą su balta jūrininko kepuraitė, šviesiais marškinėliais. Jis oriai sėdėjo su išvaizdžia jauna moterimi. Aš taip sutrikau, kad vos neišpyliau kavos. Galop sugalvoju sakinį ir tuoj pat pasiteiravau, girdi, ką veikia jūreivis nuobodžiame provincijos mieste?.. Jūreivis visur yra jūreivis, net ir nuobodžioje provincijoje, mano ausis pasiekė jo atsakymas, po to jis atsisuko į moterį, klausė, ką jai užsakyti. Paskui jis atsistojo ir nužingsniavo į kavinę, o iš jos sugrįžo su ledais. Aš, veidą prisidengęs laikraščiu, neišmaniau į ką spoksoti: į jį, originalų artistą, ar į jo dailią moterį, kuriai jis pusbalsiu kažką malonaus pasakojo. Velniai rautų, kaip tapo įdomu gyventi Lietuvoje, pagalvoju ir pasiryžau juos sekti nors ir visą parą, kiek turėsiu jėgų.

Kazacho akis dengė akiniai nuo saulės ir jis iš tiesų atrodė panašus į jūreivį, net keletą kartų pasakė specifinių jūrininkų žodelių, o ji, naivuolė, nė kiek neabejojo, kad kalbasi su patyrusiu jūros „vilku“, apiplaukusi visą pasaulį. Na, o ką jis padarys šiai gražuolei, svarsčiau kai jie pakilo nuo kėdžių ir neskubėdami pasuko nuošalesnėmis gatvėmis. Kazachas buvo taip susidomėjęs savo drauge, kad nepastebėjo, jog aš juos sekiau iki jo namų – mažo medinio namo su senomis obelėmis.

Deja, kai užsivėrė durys, sekimas tapo betikslis. Džiaugiausi, kad nesimatė šuns, kuris mane iš karto būtų išdavęs, tai atsirėmiau į medinę sieną ir įsitempęs klausiausi. Bet kiek išstovėsi prigėręs kavos, tai netrukus nuslinkau link krūmų, nes tualetu nemačiau. Po to vėl atsistoju prie medinės sienos.

Jau leidosi saulė, kai staiga už sienos išgirdau moters aimanas, kurių neįmanoma apsaakyti, nes tos aimanos tuoj pavirto į klyksmą. „Tikras bel kanto“, pasakytų bičiulis Justas, nes jis domėjosi klasikine muzika. Galop išgirdau ir Kazacho kriokimą, kurį taip pat sunku apibūdinti. O po to įsivyravo tylą, lyg tame namelyje nieko nebūtų.

Aš nusispjoviau ir, nei šioks, nei toks, patraukiau į namus. Tą pačią dieną būčiau pranešęs policijai, kur įsikūręs Kazachas, bet nenorėjau padaryti nepatogumų anai gražuolei. Pagaliau ir sukčius Kazachas, kaip neįgalus, tepasidžiaugia gyvenimu. Ar gaila? Dėl šventos ramybės, apie tai neporinau ir Justui.

Mano atostogos greitai išgaravo ir vėl prasidėjo ta pati „muzikėlė“: redaktoriaus pamokslai, naujų ir svarbių temų paieškos, mano klaidos. Jau pirmąją darbo savaitę užmyniau ant „kakulio“, todėl redaktorius man pakišo jį po nosimi liepdamas skaityti. „Bliacha mucha“, dingtelėjo svaigstančioje galvoje, vėl praleidau korektūros klaidą ir norėjau, kad po mano kojomis tuoj prasivertų grindys. Rašyk pareiškimą, bet iš pradžių susirask kitą darbą, vėliau ištarė jis sodriu, grėsmingu balsu.

Tačiau išeiti iš darbo nereikėjo, nes redaktorius atsigulė į ligoninę, iš kur, dėl širdies ligos, į redakciją nesugrįžo. Amžina jam ramybė...

Su kitu redaktoriumi sutariau, gal atitiko mūsų charakteriai. Ir staiga, skaitinėdamas laikraščio kriminalinę kroniką, aptikau sakinį, kad buvo rastas žinomo aferisto, vadinamo „Kazachu“, lavonas, jog policija tiria šį įvykį. Apsilankęs policijoje iš komisaro sužinojau, kad Kazachas buvo nuuodytas, bet kol kas neaišku, kas tai padarė, nes priešų jam netrūko.

Tik po metų netyčia išaiškėjo, kad aferistą pasiuntė Anapilin moteris, pavyduliavusi jo kitoms, nes Kazachas mėgo moteris, o kai kurios jį maitino, suteikdavo nakvynę ir šelpdavo.

Na, nėra teisybės pasaulyje arba aš nesuprantu moterų, po šimts...

2008 m.

ALGIS KUKLYS

PEIZAŽAS SU MOTIEJUM

Pamažu, retsykiais sustodamas, taku į kalną su dviračiu judėjo pensininkas Motiejus. Rodės, jog tas senas dviratis ir jis nejučiomis tapo švininiai, tai kol užropojo ant kalno, prisiminė savo ir kitų gyvenimus.

Grįžo jis namo aplankęs liaudies meistrą Mockų, kad jis nutapytų Motiejaus trobikę ir patį gaspadorių, buvusį zootechniką. Kur tu, žmogau, miestelyje surasi fotografą, o Mockus – šaunus vyras, tai jie nulenkė vieną „chuliganiuką“, paskui – kitą. O tas meistras ne pėsčias ir ne brangininkas, tai abu suderėjo kainą. Mockus pažadėjo atnešti paveikslą, kai Motiejus švęs gimimo dieną, kai kris lapai, kai bus nurašytas visas derlius.

Tiesą pasakius, ne ką jis augino, tik bulves bei daržoves, bet ne pardavimui. Nors, jeigu būtų stipresnis, tai bulvių pasėtų daugiau, paskui nuvežtų į rajono turgų. O su kuo nuveši? Su senu, išklėrusiu dviračiu? Velniai nematė tų bulvių, anokie ten pinigai, vienos žiugspyros.

Va, pavasarį, prie miestelio pašto sutiko pažįstamą bičiulį Vinčą, kurį vedė jo žmonelė Stanislava. O vedė dėl to, nes pašte jam reikėjo pasirašyti, kad gavo pensiją. Tai kas iš to Vinco beliko? Vos kojas pajudino, akys išsvarvėjusios kaip perkaršusiam katinui. Tačiau Motiejų atpažino, tai spoksojo vienas į kitą netardami žodžių. Jis atsikvošėjo, kai Vincas įlindo pro pašto duris. O koks buvo vyras! Garbanotas, šmaikštuolis, moterų viliotojas. Netrukus po pusmečio išgirdo, kad Vincas atgulė ant šešių lentų, tad suspėjo Motiejus su juo atsisveikinti miestelio kapinėse. Ir va kas beliko iš velionio – žemės kauburėlis su vainikais...

Vasarą į tą miestelio kalnėlį dar užrėpliosi suplukęs, bet koks būna vargas žiemą arba vėlyvą rudenį per šlapdribas... Ne vienas čia nusilaužė kojas, ne viena mašinėlė nulėkė į šoną. Ir niekas nejudina piršto, kad kitoje vietoje padarytų kelią. Tiesa, yra dar vienas kelias, bet jis daro didelį lanką, o per šį prakeiktą kalnėlį būna tiesiau. Nuo jo pamatai visą miestelį, kurio centre šviečia balta bažnyčia, šalia – seniūnija, pradinė mokykla ir žmonių trobelikės. Mokyklą greitai uždarys, nes nėra vaikų. Tai kas bus, jeigu taip visoje Lietuvoje nebeliks vaikų? Ką tuomet mūsų ponai bevaldys? Turbūt pasiims savo šmutkes ir išmaus į užsienį. Mūsų didieji patriotai, vadinasi...

Savo kaulais Motiejus pajuto lietuvišką patriotizmą, visą pokarį bei stribų valdžią, bet šito nenori prisiminti. Tegu jam nuskuta viršugalvį ir išima tuos smegenis, kurie saugo tamsius prisiminimus.

Bet įdomu, kaip tas Mockus nutapys jo trobelikę ir jį patį? Juk neseniai kita spalva perdažė sienas, tai baisiausiai pavargo, nes iš pradžių nuvalė senus aliejinius dažus, nušveitė kiekvieną lentą, o didesnes skylės užtepė glaistu. Katorgininko darbas, tačiau žmona Motiejų gyrė ir kiekvieną dieną taisė gerus pietus. Net tarkuotų bulvių kukulių su kresnomis paruošė. Va, kur valgis, va, kur gardumėlis... O ką ji paruošė jo gimtadieniui? Musėtais, cepelinų.

O su Mockum jis gerai pasėdėjo. Prie to „chuliganiuko“, kurį atsinešė Motiejus, meistras ant stalo padėjo raugintų agurkų, svogūnų ir silkės. Geresnės užkandos vyrams nereikia. Ir apie ką jie kalbėjo? Na, aišku, prisiminė savo jaunystę, mergas ir pažįstamus. Tik nebuvo šnekų apie politiką, kuri visiems dantis paėdė. Paskui jie apžiūrėjo paveikslus, ir visi Motiejui labai patiko, ypač tas, su stovinčia mergina prie ežero, kurį Mockus pavadino „Veronika“. Tik jis suabejojo, ar šiais laikais liko tų veronikų? Kas dedasi ant svieto, net plaukai šiaušiasi. O kokie dabar visi protingi pasidarė... Kai žiūri žinias televizoriuje, ne kažką besuprasi. Rupūžės velnių, štai kas...

Tąsyk Motiejus giliai atsiduso ir pasakė: gražus tavo gyvenimas, Mockau. Gražiai gyveni, gražius abrozdėlius maliavoji. Tik esi našlys, tai galėtum kokią bobikę į žmonas pasiimti. Nepavydėk mano gyvenimo, nieko apie mane nežinai, o ženytis jau nenoriu, esu per senas ir mūsų charakteriai nesutaps, tai verčiau nusprogsiu vienas... Motiejus įsmeigė į jį nustebusias akis nesuvokdamas ką sakyti. Je je, tu sakai, tu išmanai, o dabar išgersiu į tavo sveikatėlę. Dėkavoju, atsakė Mockus ir pakėlė klebonišką stikliuką. Po to Motiejus bandė suprasti, ko jis nežino apie Mockaus gyvenimą, turbūt nuo jo slepia kokią paslaptį, ne kitaip.

Ir kaip jis mane nutapys? Galbūt su dviračiu, nes dviratis – mano geriausias draugas, ypač, kai grįžti apšilęs. Va, kaip dabar, einu atsiremdamas, kad nenugriūčiau. O kartą, po gerų vaišių, važiauvau užlipęs ant dviračio. Aplenkiau beveik visas gatvių duobes, bet įgriuvau į kaimyno aukštą gyvatvorę. Buvo vėlu, tai niekas nematė šio nuotykiu. Tik žmona, išvydusi subraižytą ir sukruvintą vyrą, galvojo, kad mane užpuolė kaimo jurgiai.

Nuo to sykio nelipu ant dviračio, jeigu būnu apšilęs. Užteks, pasimokiau. Ir daug negeriu, tik vieną „chuliganiuką“, nes malonu su geru žmogum pasikalbėti. Juk su žmona viskas apšnekėta dešimt metų į priekį. O va su meistru Mockum tropniai pasirokavom, tarsi broliai. Bet kodėl jis burbtelėjo, kad aš nieko apie jį nežinaš? Jeigu viską žinotum, tai sudurniuotum. Va, to paties kaimyno, į kurio gyvatvorę įgriuvau, sūnelis sukvailiojo. Juk be saiko skaitė knygas, glėbiais nešė į namus, o jaunam žmogui reikia judėti, sportuoti. Ir vieną vasaros naktį kaimyno sūnelis ėmė vilku staugti, girdi, esąs vilkolakis, turįs gyventi miške. Na, ir išvežė jį pas daktarus. O kai sugrižo, jau buvo nebe tas vaikas, kaip anksčiau. Tai dabar sėdi tėvams ant sprando ir nieko neveikia. Bet kas jį prižiūrės, kai tėvai atsiguls ant lentų? Vargo pakalnė, švėnts Ruoka...

Tai mėgstamiausias Motiejaus posakis, tačiau šventas Rokas jam nė karto nieko nepasakė, nes turbūt jo negirdėjo, o gal buvo labai užsiėmęs. Tą posakį pasiskolino iš savo bičiulio Valiaus, gyvenančio rajono centre. Musėt Valius turėjo kietesnį protą, tai daug ką jam paaiškino. Nors Motiejus retsykiais suabejojo, ar žmogui reikia viską išmanyti. Juk metų metais gyvenom negalvodami apie užterštą gamtą ir maistą, ir, atrodo, mažiau sirgome, o dabar, švėnts Ruokai, liūdnoš dainos.

Šią pavakarę tas kalnelis jam pasirodė velniškai status, dviratis išlietas iš ketaus, o jo paties namai – už horizonto. Jau neturiu sveikatėlės, nusiminė Motiejus, nusėdo mano akumuliatoriai, nusėdo... Net su žmona kartu nemiegu, sakau jai, kad knarkiu ir leidžiu dujas. Tai koks čia iš manęs vyras beliko. Virvę ant kaklo, ir baigta. Aš taip mislinu, o kiti šitaip padaro. Na, pagaliau, tuoj pasieksiu kalnelio pakaušį...

Jis taip giliai išpūtė orą iš plaučių, jog atrodė net debesys į šoną pasuko. Va, ir jau baltoji bažnyčia pasirodė, kurioje su žmona kažkada susituokė. Švėnts Ruokai, nejau ir aš buvau jaunas kaip erziliukas? O kur tos manosios jėgos prapuolė? Koks nelabasis jas nučiulpė? O gal mane bloga akis nuveizėjo? Juk yra bjaurių bobų, nuo kurių žvilgsnių širdį pykina. Gal esu ką burbtelėjęs, nes liežuvį ne visada prikandu. Tokia buvo mano motinė, toks esu ir aš.

Jis sustojo ir, nubraukęs prakaitą nuo kaktos, lėtai apsidairė. Va, jei būčiau Mockus, nutapyčiau tokį mūsų miestelį, pagalvojo, paskui suabejojo, ar tikrai toks būtų, gal maliavotų plikas moteris bei velnius. Juk vienoje parodoje regėjo tokį paveikslą, kuris vadinasi „Šatrija vasaros naktį“. Gabių žmonių esama pas mus, oi gabių, tik ne visus mes žinom. O ką, po kelmais, aš sugebu?..

Ir Motiejui pasidarė taip liūdna, kad norėjosi verkti, juolab, kad šito verksmo niekas nematytu. Neskubėdami plaukė vasaros debesys, o pavargusi saulutė slėpėsi už bažnyčios. Pats laikas praverti savo trobikės duris, kol žmona žegnojasi pamaldose, nereikės jai aiškintis, kodėl sugrįžo „sušilęs“, dingtelėjo gera mintis galvoje, o pats apžergė dviratį ir spustelėjo pedalus. Lyg ant sparnų perlėkė visą gatvę ir sustojo prie vartelių. Paskui ilgai ieškojo raktų išsigandęs ar nebus jo pametęs, tačiau vis dėlto surado ir atrakino duris. Atsigėręs vandens, krito ant lovos, tačiau nemiegojo. Staiga prisiminė, jog turi rūkalų, tai gardžiuodamasis užsirūkė, paskui nejučiomis užsnūdo su smilkstančia cigarete rankoje.

Kai pasibaigė bažnyčioje pamaldos, Motiejaus žmona iš tolo pamatė juodus dūmus, kurie tirštai nuklojo gatvę. Jėzau Kristau, pabalusi lėtai persižegnojo, lyg ranka būtų medinė, o paskui ėmė klykti. Tačiau kol iš rajono centro atlėkė gaisrininkai, jos medinė troba nupleškėjo iki pamatų kartu su josios gaspadoriumi. O dviratis, atremtas į ūkinį pastatą, liko sveikutėlis.

Mockus, išgirdęs apie šitą nelaimę, nedelsdamas atnešė našlei paveikslą, kuriame nutapė Motiejų su ūsais bei dviračiu, o per namo kaminą veržėsi dūmai su ugnimi. Meistras pinigų neėmė, bet, pasakęs našlei užuojautą, atsisėdo priešais karstą apie kažką giliai susimąstęs.

2008 m.